

การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตของผู้บริหารสถานศึกษา
Performance of duties according to the principles of good governance and
honesty of the school administrators

จรูญศักดิ์ โกยมรัมย์¹, พีรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์²,
พิชญา บุตรธำจารย์³, ภรทิพย์ ฉิมพาลี⁴
และวิวรรชน์ เชื้อจิตร⁵

รับบทความ	12/03/2022
แก้ไขบทความ	21/06/2022
ยอมรับบทความ	18/07/2022

Jaroonsak Koyram, Peerapong Singsuksawas,
Pichaya Buttajarn, Porntip Chimpalee
and Wiwat Cheurjit

บทคัดย่อ

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ฝ่าย ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป โดยยึดหลักธรรมาภิบาลใน 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 3 ด้าน ประกอบด้วย มโนสุจริต วชิสุจริต กายสุจริต นำไปสู่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ บรรลุผลความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่งผลที่ดีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล ความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนายายอาม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี 22160

Na Yai Am District Non-Formal and Informal Education Centre, Nayaia District, Chanthaburi Province 22160, Thailand.

² ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี 22140

Pong Nam Ron District Non-Formal and Informal Education Centre, Pongnamron District, Chanthaburi Province 22140, Thailand.

³ โรงเรียนวัดกะทิง (ขันธโรอุปถัมภ์) อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี 22210

Wat Ka Ting School, Khao Khitchakut District, Chanthaburi Province 22210, Thailand.

⁴ โรงเรียนบ้านเนินตาล อำเภอดงใหญ่ จังหวัดตราด 23110

Ban Nern Tan School, Khlongyai District, Trat Province 23110, Thailand.

⁵ โรงเรียนวัดหนองพะวา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 21120

Wat Nong Phawa School, Bankhai District, Rayong Province 21120, Thailand.

Abstract

Performance of duties of the school administrator according to the professional standard framework Including management of all 4 departments include academic administration budget management personnel management general administration by adhering to the principles of good governance in 6 point include rule of law moral principle the main transparency principle of participation responsibility value principle with honesty 3 aspects is the concept of conscience speech honesty Honest body this will bring effective management to achieve the goals It has a good effect on the students school parents and community.

Keywords: *Good Governance, Honesty, School Administrator*

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 นำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไปใช้บริหาร โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 มาตรา 76 ว่า พัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม จัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560: 19-20)

ระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ การให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการให้บริการของหน่วยงานที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กระบวนการที่เปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการใช้งบประมาณยังไม่เพียงพอ ระบบและกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้การทุจริต ประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ดังปรากฏข่าวต่อสาธารณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุจริตในการบริหารงาน

หรือการใช้วาจาสื่อสารที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้เกิดการฟ้องร้อง ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจ ต่อสถานศึกษา และการบริหารงาน (ไทยรัฐออนไลน์, 2559) ต่อจากนี้ไปจึงเป็นช่วงเวลาสำคัญ ที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัย สนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศในทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ที่วางไว้ ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใสมีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่าง ส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามกรอบเป้าหมายในอนาคต (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564, 2559: 129-136) ตามแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการในภาครัฐเพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทยให้มีความโปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม

จากความสำคัญดังกล่าว ประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติ ระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการทุจริต การกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพ การไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชาติความโปร่งใสบริสุทธิ์ และยุติธรรม ส่งผลให้ระบบ การบริหารจัดการของสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือช่องทางให้ เกิดความฉ้อฉล ผิดจริยธรรมในวิชาชีพ บทความนี้มุ่งนำเสนอให้เห็นถึงหลักการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร จัดการของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางนำหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต มาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่มีความสำคัญในสถานศึกษาทุกแห่ง ในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2556 ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีบทบาทตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ปฏิบัติ กิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ 2) ตัดสินใจปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียนบุคลากรและชุมชน 3) มุ่งมั่น พัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ 4) พัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง 5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น เป็นลำดับ 6) ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร 7) ดำเนินการและรายงานผลการพัฒนา

คุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ 10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ และ 12) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556, 2556: 69-70)

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำหลัก และสัญลักษณ์ขององค์กร มีการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น (วุฒิชัย ชมภู, 2557: 16) โดยเฉพาะการบริหารงาน 4 ฝ่าย ประกอบไปด้วย 1) งานวิชาการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และเป็นผู้นำทางวิชาการ รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีความเป็นระบบ ต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อผู้เรียน 2) งานงบประมาณ จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจนโยบาย ระเบียบการเงินการคลัง และการทำพัสดุ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์สุจริต สามารถบริหารงบประมาณที่ได้รับได้อย่างเป็นระบบ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด 3) งานบุคคล ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการมองเห็นความเหมาะสมและความสามารถของบุคคลกับงานนั้น ๆ จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคคลในหน่วยงานในทุก ๆ ด้านมีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน มีความอดทนอดกลั้นและมีวาทศิลป์ในการพูด 4) งานบริหารทั่วไป เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ เป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี สามารถบริหารงานได้โดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย มีความสามารถในการสื่อสาร เป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้ควบคุมกำกับติดตามและนิเทศงานที่ดี (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และเลขที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545, 2545: 19) เป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ ๆ ของสถานศึกษาโดยร่วมมือและเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อแสวงหาทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549: 32)

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 12 ข้อ ตั้งแต่การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอไปจนถึงการสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ รวมถึงการบริหารงาน 4 ฝ่าย ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นจะต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อพึงปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง แนวคิดการบริหารจัดการองค์กรหรือประเทศที่ดี ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางดำเนินงาน (เสนห์ จุ้ยโต, 2557: 5) ให้เป็นไป

อย่างมีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการบริหารที่ครอบคลุมทุก ๆ ภาคส่วน โดยยึดหลักคุณธรรม ความถูกต้อง และการรับผิดชอบร่วมกัน การบริหารจัดการองค์กรหรือประเทศด้วยหลักธรรมาภิบาลสามารถนำมาปรับใช้ได้หลายหน่วยงาน ทั้งในด้านการเมือง หน่วยราชการ การดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงระบบการศึกษา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, ปิณรส มาลากุล ณ อยุธยา และสุกัญญา ทองนาค, 2553: 28) เพื่อเป็นแนวทางนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติ ดังพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล ไว้ว่า

1. หลักนิติธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความถูกต้อง คือ มีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหา การทำการตัดสินใจ (Decision Making) และสั่งการ (Command) ด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย บ้านเมืองและกฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบ วินัยข้าราชการ และจรรยาบรรณครู ซึ่งเป็นข้อบังคับภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของสังคมถูกต้อง ตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือและถูกต้องตรงประเด็นตามหลักวิชาและได้รับความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในระบบงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน อันได้แก่ งานบริหาร วิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. หลักคุณธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความเหมาะสม คือ รู้จักคิด พุด ทำกิจการงาน และปฏิบัติงานได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 และหลักความยุติธรรม คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ และปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความชอบธรรมบนพื้นฐานแห่งหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรงประเด็น และด้วยความเที่ยงธรรม คือ ไม่อคติ หรือลำเอียงด้วยความหลงรัก หลงชัง ด้วยความกลัวเกรง และด้วยความหลง ไม่รู้จริง คือขาดข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และสมบูรณ์ เป็นเครื่องประกอบการวินิจฉัยตัดสินใจให้ความเที่ยงธรรม และผู้บริหารควรณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ยึดถือหลักคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม

3. หลักความโปร่งใส ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความบริสุทธิ์ คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ กระทำกิจการงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ด้วยเจตนา ความคิดอ่าน ที่บริสุทธิ์ โปร่งใส ใช้หลักการ PDCA ในระบบงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ควรสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปรับปรุงระบบการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาได้อย่างสะดวก และมีกระบวนการ ให้ผู้รับบริการสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรม ของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับงาน สำคัญต่าง ๆ ของสถานศึกษา

5. หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในผลของการจัดการศึกษาที่มีผลผลิตคือตัวผู้เรียน ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แตกต่างกัน

6. หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารจะต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการ กับทรัพยากรทางการศึกษา รมรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษามีความประหยัดใช้ทรัพยากร อย่างสร้างสรรค์คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ใช้หลักการ PDCA เข้ามาตรวจสอบคุณภาพ ของระบบงานทั้ง 4 งาน อย่างครบถ้วน

จะเห็นได้ว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล จะนำไปสู่ความมีระเบียบ วินัย มีคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงความสงบสุขในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งธรรมาภิบาล มีความสำคัญในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เพราะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ที่ครอบคลุมงานทุกฝ่าย ทั้งนี้ผู้บริหารควรบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสงบสุขและนำพา สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความซื่อสัตย์สุจริตที่พึงมีในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ ดังที่ได้นิยามไว้ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตาม ความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระ บรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มีพระบรมราโชวาท เกี่ยวกับเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต” ไว้ในหลายโอกาส ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาท เนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2522 “...คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้นที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้จักผิดชอบชั่วดี ความละเอียดซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิด

และการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มั่งงาย หยาบคาย กับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ความขยันหมั่นเพียรด้านความซื่อสัตย์สุจริต...”

และความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทเนื่องในพิธีพระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชา อาจารย์ และนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 57 ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศทั่ว ๆ ไป ทางภาคใต้ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2522 “ความซื่อสัตย์สุจริตนั้น ขอวิเคราะห้ศัพท์ว่า ความตรงไปตรงมา ต่อสิ่งทั้งหมดน้อยใหญ่ ส่วนงานของราชการ ส่วนงานของตนเองเป็นส่วนตัวทั้งหมด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต และคำว่า สุจริต นี้ก็มาจากการท่องเที่ยวของจิตในทางที่ดี หรือคิดให้ดี คิดให้สุจริต ทั้งฉลาดด้วย ทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือการงานของตัวเอง ทั้งไม่เบียดเบียนส่วนรวมด้วย จึงจะเป็นผู้สุจริต”

ความสำคัญของพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) มีความสำคัญต่อการน้อมนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต พระองค์ทรงดำรงตนด้วยความสุจริตตลอดพระชนม์ชีพ ทรงเผยแพร่คุณธรรมดังกล่าวมาสู่พสกนิกรของพระองค์ผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทรงเน้นย้ำเสมอว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง หากฝึกฝนให้เกิดในตนเองก็ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาคน สังคม รวมถึงประเทศชาติตามลำดับ การปฏิบัติภารกิจใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น ต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง ความมีวินัย และความรับผิดชอบ หากทุกคนในสังคมเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมจะส่งผลดีต่อส่วนรวมในระยะยาว (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2554: 2-3) ขณะที่โครงการโตไปไม่โกง ได้ให้คำนิยามของคำว่า สุจริต คือการยึดมั่นในความสัตย์จริง และในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง รวมถึงหลักทางพระพุทธศาสนา ได้ให้คำจำกัดความว่า สุจริต หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ดีงามใน 3 ระดับ คือ เริ่มต้นด้วยการคิดดี มโนสุจริต คือ การคิดดีด้วยจิตใจที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง มักคิดแต่จะให้ท่านด้วยความรักและความฉลาดรอบรู้ แล้วแสดงออกเป็นการพูดดี วจีสุจริต คือ การพูดดี พูดคำสัตย์ คำประสานสามัคคี คำสุภาพและคำที่มีสาระ โดยละเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบคาย และพูดเหลวไหลเพื่อเจ้า และกายสุจริต คือ การทำดีด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปัน และการดูแลครอบครัว โดยละเว้นการฆ่า การเบียดเบียนผู้อื่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง และการประพฤตินอกใจ รวมทั้งการลวงละเมิดทางเพศ ในการปฏิบัติหน้าที่ การงานคนเราต้องทำด้วยความสุจริตทั้งในทางใจ ทางวาจา และทางกาย ด้วยเหตุนี้ ความสุจริตจึงเป็นหนทางสู่ความโปร่งใสที่สร้างสังคมใสสะอาด คำว่า ซื่อสัตย์ จะเป็นคำที่รวมองค์ประกอบของจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดไว้ด้วย กล่าวคือ นอกจากความประพฤติแล้ว ยังต้องพัฒนาที่จิตใจด้วย

เช่นเดียวกับ สุจริต ต้องประพฤติถูกต้องตามทำนองคลองธรรมทั้งกาย วาจา และใจ ด้วยเพราะใจที่ดี ที่บริสุทธิ์ย่อมนำไปสู่การพูดดี คิดดี ทำดี ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง กล่าวปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์กับบุคคลอื่น ที่จะก่อให้เกิด ความเสียหายต่อส่วนรวม (ประมวล บุญมา และคณะ, 2561: 68-83)

กล่าวได้ว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามนัย แห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ประพฤติดี ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ประพฤติตน อย่างเหมาะสมทั้งทางกาย วาจา ใจ มีเจตนาที่บริสุทธิ์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อประเทศชาติ ไม่เบียดเบียนกัน โดยทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ บนคุณธรรมพื้นฐานของความคิดทั้งปวงที่ได้ปฏิบัติ ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 3 ด้าน มโนสุจริต วจสุจริต และกายสุจริต ไม่ตกอยู่ภายใต้ อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง คิดในทางที่ดีที่ชอบ อยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ละทิ้งหน้าที่ และไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ดังพุทธสุภาษิต ที่ว่า อัมมัญจะเร สุจริตัง ส่งผลต่อดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของสถานศึกษาเป็นไป ด้วยความโปร่งใส ปลดการทุจริต และสามารถตรวจสอบได้

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ 4 ฝ่าย ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานผู้บริหาร สถานศึกษาทั้ง 12 ข้อ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ในการบริหารงาน ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ครบสมบูรณ์ โดยไม่บกพร่อง นำไปสู่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ บรรลุผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายที่วางไว้ ส่งผลที่ดีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นไปตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต
ที่มา (พัฒนาโดยผู้เขียนบทความ)

บทสรุป

การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จโดยปราศจากข้อบกพร่อง จำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริตมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบไปด้วยหลักการ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และนำหลักคุณธรรมพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึก ในการปฏิบัติงาน มีศีลธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งทางกาย วาจา ใจ และควรนำไปใช้ บูรณาการในการบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ผลลัพธ์สุดท้ายจะนำไปสู่การมีผู้เรียน ที่มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข ผู้ปกครอง และชุมชนได้รับความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษา อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาได้ ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหาร โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผล ตลอดจนร่วมรับผล จากการตัดสินใจร่วมกันด้วยความถูกต้องชอบธรรม มีความจริงใจ ไม่คิดคดโกง ไม่หลอกลวง ตามทำนองคลองธรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยมีเจตนาที่บริสุทธิ์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อประเทศชาติ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2552). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556. (2556). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่ม 130). ตอนพิเศษ 130 ง (4 ตุลาคม)
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2554). **การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). **นร. ร.ร.วังโพนงามฯ เข้าพบผู้ว่าฯ ขอให้ย้าย ผอ.และครู หลังพบพฤติกรรมไม่เหมาะสม**. ค้นเมื่อ กรกฎาคม 6, 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/648722>

ประมวล บุญมา และคณะ. (2561). **การส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดี**

สู่สังคม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 (2559). **ราชกิจจานุเบกษา**
(เล่ม 133). ตอนที่ 115 ก (30 ธันวาคม)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (2546).

ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 120). ตอนที่ 100 ก (9 ตุลาคม)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. (2545).

ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 119). ตอนที่ 123 ก (19 ธันวาคม)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่ม 134). ตอนที่ 40 ก
(6 เมษายน)

วุฒิชัย ชมภู. (2557). **รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอก**

โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). **การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศ**

นิวซีแลนด์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เสน่ห์ จัยโต. (2557). **มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.** นนทบุรี:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกชัย กี่สุขพันธ์, ปิณรส มาลากุล ณ อยุธยา และสุกัญญา ทองนาค. (2553). **การบริหารจัดการที่ดี**

ตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.